

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

*Teaching Satisfaction that Affected Buddhist Monks Teaching Moral
Education's Teaching Efficiency in Bangkok and Vicinity School*

พระวันทา แก้วกล้า

Pra Wanta Kaewkla

นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบ ตรวจสอบรายการ มาตราส่วนประมาณค่า เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม ตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่ง ได้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน 320 รูป การ วิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้าน ความก้าวหน้า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน

2. ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก

3. องค์ประกอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมี นัยสำคัญ ที่ .05 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานสามารถ พยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนได้ร้อยละ 57.40 ความพึง

พอใจในการปฏิบัติงานที่สามารถพยากรณ์ได้ คือ ความสำเร็จของงาน ลักษณะของงาน และความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การสอน ประสิทธิภาพ การ สอน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

Abstracts

The objective of this research was to study of factors of job satisfaction affecting the teaching efficiency of the monks teaching moral education in schools in Bangkok and Vicinity. A set of questionnaires consisting of checklist and rating scale had been constructed. The questionnaires were sent to sample groups, 320 monks teaching Moral Education in schools within Bangkok and Vicinity. The data were analyzed by using percentage mean, standard deviation, Pearson correlation coefficients, and stepwise multiple regression analysis.

The results were as follows:

1. The job satisfaction of the monks teaching Moral Education in the schools as a whole was at the high level. When considering each factor (i.e. achievement, recognition, work itself, responsibility, and advancement) separately, the result was shown as high in all factors.

2. The teaching efficiency of the monk teachers teaching Moral Education in the schools was at the high level.

3. The factors of job satisfaction of the monks teaching Moral Education in the schools that affected the teaching efficiency were resulted at .05. The job satisfaction of the monks could explain 57.40 percent of the variation in the teaching efficiency. The factors that affected the teaching efficiency were achievement, work itself, and responsibility.

Keywords: Satisfaction, Teaching, Teaching efficiency, The monks teaching moral education in schools, in Bangkok and Vicinity

ความเป็นมาของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีต่างๆ ได้พัฒนาก้าวไกลไปสู่ความเจริญ ดังนั้นประชาชนพลเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตัวเองให้ทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงแห่งโลก และสิ่งหนึ่งซึ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี คือ เรื่องของการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะเรียนรู้ในวิชาการ ประสบการณ์ และวิทยาการใหม่ๆ

ดังนั้น จึงนับได้ว่าการศึกษาคือรากฐานที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ในสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา มนุษย์ให้มีคุณภาพ การพัฒนาทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม จำเป็นต้องเริ่มต้นที่การศึกษา ถ้าหากว่า บุคคลในสังคมมีการศึกษาดี สิ่งเหล่านี้ก็จะดีตามไปด้วย และ การศึกษานี้ก็เป็นกระบวนการที่ทำให้คนได้พัฒนาตนเองใน ด้านต่างๆ ได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนา ชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ด้านอื่นๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังสร้างสรรค์ในการ พัฒนาประเทศให้ยั่งยืน

วชิร ภูมมา (2550) ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาของ ไทยแต่เดิมนั้น ได้เน้นแนวคิดเรื่องความรู้คุณธรรมมาเป็น ระยะเวลายาวนาน แต่จากสถานการณ์ (ความวุ่นวายต่างๆ) ที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาที่ค่อนข้างวิกฤติ อยู่ในขณะนี้ ทุกภาคส่วนในสังคมต่างก็มีความเห็นที่ตรงกัน ว่า สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม รวมถึงวิถีประชาธิปไตยที่ก่อให้เกิดความแตกแยกและ นำไปสู่การขาดความสามัคคี ปรชญาการศึกษาในอดีตมัก มุ่งเน้นที่จะสร้างคนให้เป็นคนเก่ง นับตั้งแต่การเน้นให้ เด็กไทยมีความรู้คุณธรรมมาจนถึงแก๊งค์ มีสุข ซึ่งเสี่ยงส่วน ใหญ่ได้มองข้ามจุดบอดที่ว่า ถ้าคนเก่งหรือฉลาดแต่ขาด คุณธรรมจริยธรรม ก็อาจจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนเก่ง คน ฉลาดเหล่านั้น ได้สร้างภาพลักษณ์ภายนอกให้ตนเองดูดีใน สังคม มีความสง่างามน่ายกย่องเชื่อถือ แต่กลับแอบแฝง ด้วยการดักตวงผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องได้ อย่างเต็มที่แนบเนียน ซึ่งถือเป็นตัวอันตรายต่อประเทศชาติ เป็นอย่างยิ่ง” สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิจิตร ศรีสอาน (2549) ว่า “...ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในขั้นวิกฤต โดยเฉพาะ ในด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่าย่ำแย่อยู่ ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องหลักใน การให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะหากไม่เร่งทำอะไรให้ดีขึ้น อาจถึงขั้นทำให้สังคมล่มสลาย นโยบายการจัดการศึกษานี้ กำหนดไว้ชัดว่าคุณธรรมนำความรู้ แทนความรู้คุณธรรม พร้อมเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติ วิถี โดยกระบวนการเรียนรู้โดยแบบใช้คุณธรรมเป็นฐาน จะต้องเชื่อมโยงกับ 3 สถาบัน คือ ครอบครัว สถานศึกษา และศาสนา หรือ “บวร” อันได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งให้ ปรับแนวคิดในการจัดการศึกษาจากเดิมที่ชูเรื่องความรู้คุณ ธรรมมาเป็นคุณธรรมนำความรู้และความสมานฉันท์ ความสามัคคีปรองดอง เพื่อให้การศึกษามีบทบาทสำคัญใน การสร้างความสมานฉันท์ ปลุกฝังการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรง เพราะว่าวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นมาจาก ปัญหาเรื่องขาดคุณธรรม”

หากมองย้อนหลังถึงประเด็นการจัดการศึกษาของ ไทยตั้งแต่สมัยโบราณ จะเห็นได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ สถาบันพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีวัดเป็น ศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญใน

ฐานะเป็นครูผู้สอนและอบรมศีลธรรมจรรยาให้กับบุตรหลานชาวไทยมาโดยตลอด การศึกษาของพระภิกษุกับการศึกษาของประชาชนเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นมาในระบบเดียวกันมิได้แยกกันอย่างเด็ดขาด พระสงฆ์มีบทบาทในการจัดการศึกษามาโดยตลอด มีการใช้ศาลาวัดเป็นโรงเรียนหรือการสร้างโรงเรียนอยู่ในวัด มีพระเป็นผู้สอนเป็นผู้บริหารการศึกษา ซึ่งก็มีลักษณะเช่นนี้เสมอมา จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นโยบายทางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไป โดยที่รัฐได้รับเอาการศึกษาสำหรับประชาชนไปดำเนินการเองทั้งหมด โดยดำเนินการศึกษาตามแบบอย่างตะวันตกมากขึ้น เน้นในส่วนของวิชาการด้านเทคโนโลยี เน้นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการจัดการศึกษาลดลงไปมาก แต่ก็มีบทบาทในการสั่งสอนประชาชนตามหน้าที่อยู่ การจัดการศึกษาที่จัดโดยรัฐนี้ก็มีเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่กระทำโดยรัฐ ภาคส่วนต่างๆ ของสังคมหรือองค์กรทางสังคมไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เรียกว่ารัฐเป็นผู้ผูกขาดการจัดการศึกษาเพียงฝ่ายเดียว จนเกิดมีปัญหาด้านสังคมต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย และมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการศึกษาที่เรียกว่าปฏิรูปการศึกษา จนกระทั่งเมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2540 ก็มีบทบัญญัติทางด้านการศึกษาในมาตรา 81 ระบุว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม...” สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาของชาติขึ้นมา ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายตามมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งในมาตรา 8 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้ยึดหลักคือ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่วนมาตรา 9 กล่าวว่า “การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้

ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร-ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น” (พรบ.การศึกษา, 2542) จากรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว ทำให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะสถาบันศาสนาหรือพระพุทธศาสนาซึ่งมีบุคลากรคือพระสงฆ์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่จะพัฒนาจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งในส่วนนี้ พระสงฆ์เป็นผู้ที่เหมาะสมกว่าครูที่จะทำการอบรมศีลธรรมจริยธรรมนักเรียน ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่สถาบันการศึกษาและพระสงฆ์ต้องเริ่มมีบทบาทในการสร้างเสริมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนร่วมกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น (สมุน อมรวิวัฒน์, 2533: 183)

การศึกษาของไทยในปัจจุบัน ได้มีการจัดการศึกษาตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคนดีคนเก่งมีความสุข โดยเฉพาะการสอนคนให้เป็นคนดีนั้น เป็นเรื่องที่นักการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่างๆ ตื่นตัวกันอย่างมากสังเกตได้จากตามโรงเรียนต่างๆ ได้มีการจัดพระสอนศีลธรรมมาช่วยสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของเรื่องศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ความรู้ คุณธรรม แนวทางการประพฤติปฏิบัติ และตัวอย่างแห่งจริยวัตรอันถูกต้องดีงาม เพื่อนักเรียนจะได้รับประสบการณ์และแบบอย่างที่ดีงามจากพระสอนศีลธรรมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการเป็นครูผู้สอน เป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้ให้การศึกษาทางด้านศีลธรรมโดยพระกลุ่มนี้บางรูปได้รับการอุปถัมภ์จากกรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม แต่บางรูปเป็นพระที่ไปสอนเพื่อทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนาโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด ซึ่งหน้าที่ในการสอนศีลธรรมนั้นมีการกระทำกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว แต่อาจจะยังขาดระบบการจัดการที่ดีหรือไม่มีหน่วยงานใดที่จะ

เข้ามาสนับสนุนหรือรับรองอุปถัมภ์คำขวัญ กระทำกันไปตามความสามารถที่จะกระทำได้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงไม่เป็นรูปธรรมมากนัก กรมการศาสนาได้พิจารณาเห็นว่าวิชาศีลธรรมหรือวิชาทางพระพุทธศาสนายังขาดแคลนครูประจำที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสอนตามโรงเรียนต่างๆ ต้องอาศัยครูในสาขาวิชาอื่นภายในโรงเรียนมาช่วยสอน บางโรงเรียนอาราธนาพระสงฆ์มาช่วยสอนเป็นพิเศษแต่ก็ไม่ได้จัดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ในอดีตที่ผ่านมา จำนวนพระที่มีความสามารถในวิชาการศึกษา มีน้อย ไม่เพียงพอที่จะสอนศีลธรรมหรือวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้ทุกแห่ง กรมการศาสนาจึงเริ่มโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาซึ่งในปี 2548 ปรากฏว่าได้ผลค่อนข้างมาก และยังได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีโดยได้รับการอนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน 57 ล้านบาทเศษ เพื่อขยายผลของโครงการจัดหาและฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมจำนวน 4,000 รูป กระจายอยู่ทั่วประเทศ (กรมศาสนา, 2550)

ในสภาพปัจจุบัน แม้ว่าจะมีพระภิกษุทำหน้าที่สอนศีลธรรมบางรูปบางกลุ่มเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาระยะหนึ่งแล้ว และตอนนี้งานประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมก็ตาม แต่บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาก็ยังไม่ชัดเจนว่าจะมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด ปัจจัยต่างๆ ที่จะสนับสนุนให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานก็ยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีการตื่นตัวที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษากับสถานศึกษาอย่างจริงจัง หรือมีการจัดการศึกษาที่จัดโดยพระสงฆ์เองไม่มากนัก พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ ที่มีตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังมีไม่มากนัก เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไมแน่ว่า พระสงฆ์หรือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และผลต่อประสิทธิภาพการสอนหรือไม่ (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, มจร, 2554)

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นเรื่องของทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อพฤติกรรมการทำงาน

เท่าที่ผ่านมาหรือเป็นทัศนคติของบุคคลหนึ่งซึ่งมีต่องานที่ทำอยู่ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรับรู้ของบุคคลนั้นเองเมื่อได้ผ่านการทำงานมาระยะเวลาหนึ่ง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงเป็นกระจกส่องสะท้อนถึงความเหมาะสมระหว่างบุคคลหนึ่งกับงานที่ทำอยู่นั้น ถ้างานและคนทำงานเหมาะสมกัน คนทำงานก็จะเห็นว่างานนั้นไม่น่าเบื่อหน่ายบุคคลที่ทำงานนั้นก็ต้องการทำงานด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง ตามที่ Hoy and Miskel (1994: 392) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ยิ่งพึงพอใจในงานมาก ยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นด้วย”

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสั่งสอนอบรมให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง มีความสุข ดังนั้นผู้วิจัย ซึ่งก็เป็นพระสอนศีลธรรมในเขตกรุงเทพมหานครผู้หนึ่งที่มีความปรารถนาและมุ่งหวังที่จะร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ บุคลากรพระที่ช่วยสอนมีศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่กำหนดจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน ของ พระ สอน ศีลธรรม ใน โรงเรียน ใน เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนให้การส่งเสริมและช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมให้ตรงตามความต้องการตลอดจนการพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้เป็นระดับมืออาชีพมีศักยภาพ มีความพร้อมในการอบรมสั่งสอนนักเรียนปฏิบัติงานโดยอุทิศแรงกายแรงใจและแรงสมองเพื่อร่วมกันพัฒนาเยาวชนของชาติเต็มกำลังความสามารถ และเป็นแนวทางพัฒนาพระสอนศีลธรรมในเครือข่ายและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือพระภิกษุที่ทำหน้าที่สอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 1,896 รูป ซึ่งประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร 775 รูป นนทบุรี 214 รูป ปทุมธานี 200 รูป สมุทรปราการ 243 รูป นครปฐม 342 รูป และสมุทรสาครจำนวน 122 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปีการศึกษา 2557 ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ที่โอกาสความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 ในระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์เพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,896 รูปได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 รูปในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยการสุ่มครั้งที่ 1 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามจังหวัดในเขตปริมณฑล โดยกรุงเทพมหานครแบ่งการสุ่มตัวอย่างเป็นสองเขตคือเขตพระนคร มีพระสอนศีลธรรมจำนวน 375 รูป และเขตฝั่งธนบุรีมีพระสอนศีลธรรม จำนวน 400 รูป เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมและเป็นตัวแทนของประชากรได้ทั่วถึง การสุ่มครั้งที่ 2 เป็นการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากหมายเลขที่ทำขึ้นให้ครบตามจำนวนที่

กำหนดไว้ในแต่ละชั้นภูมิเขต/จังหวัด ตามการสุ่มครั้งที่ 1 จนครบทุกชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพเฉพาะตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ พรรษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการรอบความคิดตามแนวคิดเชิงทฤษฎีในปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ของ Frederick Herzberg 5 ด้าน ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน ของครู รวมทั้งสิ้น 8 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กลวิธีการสอน การควบคุมชั้นเรียน บรรยายภาคชั้นเรียน การให้ความเป็นธรรม การวัดการประเมินผล และบุคลิกลักษณะของครู เมื่อนำเครื่องมือมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.858

ในตอนต้นที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert โดยกำหนดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ / มีประสิทธิภาพ มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ / มีประสิทธิภาพมาก

3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ / มีประสิทธิภาพ ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ / มีประสิทธิภาพน้อย

1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ/มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยสยาม เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ส่งแบบสอบถามกับคำนิยามที่ใช้ในการวิจัยเพื่ออธิบายความหมายของความพึงพอใจ 5 ด้าน และประสิทธิภาพการสอนทั้ง 8 ด้าน โดยส่งไปพร้อมกับหนังสือแนะนำตัวทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์พร้อมชื่อ-ที่อยู่ของผู้วิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถามและจัดส่งคืนภายใน 1 เดือน

3.3 หากแบบสอบถามฉบับใดไม่ได้รับตามกำหนดเวลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อบุคคลนั้นอีกครั้งหรือเดินทางไปขอรับข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทำ การตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Best ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง

4.50 – 5.00

พึงพอใจมาก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง 3.50 –

4.49

พึงพอใจปานกลาง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง

2.50 – 3.49

พึงพอใจน้อย หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง 1.50

– 2.49

พึงพอใจน้อยที่สุด หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง

1.00 – 1.49

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1970) ที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับประสิทธิภาพมากที่สุด หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระหว่าง 4.50 – 5.00

ระดับประสิทธิภาพมาก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระหว่าง 3.50 – 4.49

ระดับประสิทธิภาพปานกลาง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของ

คะแนนระหว่าง 2.50 – 3.49

ระดับประสิทธิภาพน้อย หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระหว่าง 1.50 – 2.49

ระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุด หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนน

ระหว่าง 1.00 – 1.49

4.4 องค์ประกอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson (Pearson Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน กับประสิทธิภาพการสอนนั้น เมื่อได้ผลวิเคราะห์แล้ว จะนำไปเทียบกับเกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ของ Cohen (1988) ซึ่งได้แนะนำไว้ว่า สหสัมพันธ์ที่มีขนาดเล็ก หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย ค่าสหสัมพันธ์จะอยู่ระหว่าง -0.29 ถึง -0.10 หรือ .10 ถึง .29 ส่วนสหสัมพันธ์ที่มีขนาดปานกลาง หรือมีความสัมพันธ์กันปานกลาง ค่าสหสัมพันธ์จะอยู่ระหว่าง -0.49 ถึง -0.30 หรือ .30 ถึง .49 และสหสัมพันธ์ที่มีขนาดใหญ่ หรือมีความสัมพันธ์กันสูง ค่าสหสัมพันธ์จะอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง -

0.50 หรือ .50 ถึง 1.00 แต่ถ้าหากระดับความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.09 ถึง .00 หรือ .00 ถึง .09 ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน (Cohen, 1988)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. สถานภาพเฉพาะตัวของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้ง 320 รูป จำแนกตามพรรษาพบว่า ส่วนใหญ่มีพรรษามากกว่า 10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 84.70 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า มากกว่าสองในห้าเล็กน้อย (44.00 %) มีวุฒิ

ตารางที่ 1 แสดงระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้ง 5 ด้าน

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
ด้านความสำเร็จของงาน	3.88	.55	มาก	5
ด้านการยอมรับนับถือ	3.94	.62	มาก	3
ด้านลักษณะของงาน	4.04	.51	มาก	2
ด้านความรับผิดชอบ	4.06	.53	มาก	1
ด้านความก้าวหน้า	3.92	.57	มาก	4
รวม	3.97	.45	มาก	

3. ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการให้ความเป็นธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการสอนทั้ง 8 ด้านกับช่วงคะแนนที่กำหนดแล้วพบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีระดับประสิทธิภาพการสอนในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับคือด้านการให้ความเป็น

การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่า เกือบครึ่ง (48.10 %) มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปี

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือด้านลักษณะของงาน การยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.04$ 3.94 3.92 ตามลำดับ) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 3.88$) ดังตารางที่ 1

ธรรม ($\bar{X} = 4.35$) ด้านบุคลิกลักษณะของครู ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการควบคุม ชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.03$) ด้านบรรยากาศชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.94$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X} = 3.92$) ด้านกลวิธีการสอน ($\bar{X} = 3.85$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.83$) และด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 3.76$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับประสิทธิภาพการสอนของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทุกด้าน

ประสิทธิภาพการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
-------------------	-----------	------	-------	-----------

ด้านสัมพันธระหว่างครูกับนักเรียน	3.92	.51	มาก	5
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.83	.61	มาก	7
ด้านกลวิธีการสอน	3.85	.62	มาก	6
ด้านการควบคุมชั้นเรียน	4.03	.58	มาก	3
ด้านบรรยากาศชั้นเรียน	3.94	.56	มาก	4
ด้านการให้ความเป็นธรรม	4.35	.59	มาก	1
ด้านการวัดผลประเมินผล	3.76	.61	มาก	8
ด้านบุคลิกลักษณะของครู	4.16	.50	มาก	2
รวม	3.99	.45	มาก	

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับความสัมพันธ์สูงสุดคือด้านความสำเร็จของงาน ($r = .666$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุดคือด้านการยอมรับนับถือ ($r = .541$) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ของ Cohen (1988) พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงทุกด้าน

สำหรับความสัมพันธ์ภายในของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนทั้ง 5 ด้าน พบว่า ทุกปัจจัยที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือกับด้านความก้าวหน้า ส่วนคู่ที่มีระดับความสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน กับด้านความรับผิดชอบ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน (X_i) กับประสิทธิภาพการสอน (Y) และระหว่างปัจจัยความพึงพอใจในการสอน ทั้ง 5 ด้าน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
Y	1.00	.666**	.541**	.605**	.580**	.619**
X_1		1.00	.572**	.484**	.625**	.606**
X_2			1.00	.461**	.592**	.639**
X_3				1.00	.433**	.608**
X_4					1.00	.528**
X_5						1.00

**p<.01

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่ามี 3 ปัจจัย เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความสำเร็จของงาน ลักษณะของงาน และความรับผิดชอบ โดยได้สร้างสมการพยากรณ์หรือ สมการถดถอย ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$y = .895 + .381 X_1 + .294 X_3 + .163 X_4$$

= ประสิทธิภาพการสอน

$$= 0.895 + 0.381 (\text{ความสำเร็จของงาน})$$

$$+ 0.294 (\text{ลักษณะของงาน})$$

$$+ 0.163 (\text{ความรับผิดชอบ})$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐานคือ

$$Z = .388 Z_1 + .336 Z_3 + .191 Z_4$$

$$= 0.388 (\text{ความสำเร็จของงาน})$$

$$+ 0.336 (\text{ลักษณะของงาน})$$

$$+ 0.191 (\text{ความรับผิดชอบ})$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามรายละเอียดที่ได้กล่าว

มาแล้ว ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า พระที่มีหน้าที่สอนศีลธรรมในโรงเรียน มีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของตนเองอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่สังกัดหรืออยู่ในความอุปถัมภ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีทัศนคติในทางบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านการสอนในระดับสูง ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีการกระตุ้นส่งเสริมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ และชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นต้นสังกัดผู้ให้ความอุปถัมภ์บำรุงทั้งเรื่องนิยัตินัดหรือเรื่องการแนะแนว อบรม ส่งเสริมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถให้พระสอนศีลธรรมในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่สูงขึ้น อันเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกฤษฎา ทองจุด (2549) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าความพึงพอใจในการ

ปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาขวัญชัย บุตรพรม (2555) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเมืองยโสธร มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่ผลการวิจัยออกมา เช่นนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ เอื้ออำนวยให้พระสอนศีลธรรมมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ทำให้ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมสูงตามไปด้วย ดังแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของ Hoy and Miskel (1994) ที่ระบุว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ยิ่งพึงพอใจในงานมากยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2535) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร นอกจากนั้น เหตุที่ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะคุณสมบัติเบื้องต้นของพระภิกษุที่จะเข้าร่วมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในความอุปถัมภ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย จะต้องผ่านการจบนักธรรมชั้นเอกซึ่งเป็นวุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือมีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมประโยค 1-2 เป็นอย่างน้อย หรือจะต้องจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ หรือจะต้องเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรีขึ้นไป ซึ่งการคัดเลือกพระภิกษุผู้มีความเหมาะสมนี้เป็นการกรองบุคคลที่มีคุณภาพในการที่จะ

เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นเบื้องต้น และเมื่อผ่านเกณฑ์คุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องผ่านการฝึกฝนอบรมตามหลักสูตรที่กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดทำขึ้น เพื่อฝึกฝนอบรมให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะ มีความรู้มีความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการจัดหรือดำเนินงานด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมาก และประเด็นที่สำคัญที่สุดคือพระที่สมัครเข้าร่วมโครงการพระสอนศีลธรรมทั้งหมดสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการเองโดยไม่มีใครบังคับขู่เข็ญ เมื่อตั้งใจสมัครเข้าร่วมงานเองเช่นนี้ก็หมายความว่ามีความมุ่งมั่นมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีใจรักในการเผยแพร่รักในการสอนรักในการอบรมเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นคนดีของสังคม ดังนั้นเมื่อพระสอนศีลธรรมทั้งหมดสมัครใจเข้าร่วมโครงการและปฏิบัติงานด้วยใจอันรักในการทำงานเช่นนี้แล้วเชื่อแน่ว่าจะต้องปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจและสติปัญญาเต็มความสามารถ อันเป็นผลให้ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้นด้วย

3. ศึกษาองค์ประกอบปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนได้ร้อยละ 57.40 โดยปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการสอนได้ มี 3 ด้านได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงานและด้านความรับผิดชอบซึ่งตรงกับแนวคิดของ สราวุธ จันทร์ดี (2544) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองความต้องการที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่น มีขวัญและกำลังใจ ทำให้เกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับการปฏิบัติงานของ Hoy and Miskel ที่ระบุว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ยิ่งพึงพอใจในงานมาก ยิ่งเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์นุตโรจน์ (2535) ยังกล่าวไว้ว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานรวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร (ประเสริฐ วิเศษกิจ, 2542) กล่าวว่าการมีความพึงพอใจเป็นความรู้สึกรู้สึกหรือทัศนคติที่ดี เป็นไปตามความคาดหวังหรือมากกว่าที่คาดหวังซึ่งจะทำให้เกิดความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางเพื่อประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอน ก็ควรที่จะสำรวจถึงระดับความพึงพอใจอยู่เสมอ พร้อมทั้งส่งเสริมช่วยเหลือหรือสนองตอบต่อความต้องการด้านต่างๆ เพื่อให้มีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้นหรืออย่างน้อยให้ยังคงอยู่เช่นนี้โดยไม่ลดน้อยถอยลงไป และอาจจะเพิ่มเติมให้มีปัจจัยคำจูงใจเพื่อช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจให้มากขึ้น เช่น ค่าตอบแทน สภาพแวดล้อมในการทำงาน นโยบายที่ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เต็มศักยภาพ คอยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง จัดส่งเสริมอบรมความรู้และทักษะเพิ่มเติมหรืออำนวยความสะดวกให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ทางวิชาการในระดับที่สูงขึ้น มีการสอบถามความต้องการ ค้นหาปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการปฏิบัติงาน และสนองความต้องการไปพร้อมๆ กับแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น

2. ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อยู่ในระดับมาก ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาระดับเดิมและเพิ่มระดับประสิทธิภาพให้สูงขึ้นไปอีก โดยจัดการฝึกฝนอบรมแนะนำเทคนิคต่างๆ หรือเสริมความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อยุคทันต่อเหตุการณ์ทันต่อสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคม อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และอาจจะจัดให้มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการหรือเลิศทางด้านการจัดการศึกษา เพื่อเปิดมุมมองและวิสัยทัศน์ใหม่ๆ ที่กว้างขวางแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อจะได้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น เพราะวิทยาการต่างๆ มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้มีเทคนิควิธีการในกระบวนการสอนที่ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้อาจมีกิจกรรมการประชุมร่วมกันหรือรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลวิธีในการปฏิบัติงานของแต่ละท่าน เป็นการเพิ่มพูนความรู้และเทคนิคไปในตัว และการดำเนินงานใดๆ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ ก็ควรสนับสนุนส่งเสริมและเผยแพร่สู่สาธารณชนให้ได้รับทราบ ทั้งนี้ ประเด็นที่ควรให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ คือการจัดส่งเสริมอบรมให้ความรู้หรือช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล เพราะผลการวิจัยพบว่ามีความเฉลียวฉลาดมีประสิทธิภาพการสอนอยู่ในอันดับสุดท้ายมีค่าเฉลียต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะจัดกิจกรรมหรือแนะแนวส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้พัฒนาประสิทธิภาพด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสอนโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นไปอีก

3. ปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยความพึงพอใจอยู่ 3 ด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน และด้านความรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าโดยรวมแล้วความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะอยู่ในระดับมากและ

ประสิทธิภาพการสอนก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมก็จะต้องเน้นหนักในประเด็นทั้ง 3 เป็นพิเศษ เช่น ด้านความสำเร็จของงาน ก็ควรส่งเสริมช่วยเหลือให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายนโยบายขององค์กร แสดงความปลอบปลื้มชื่นชมในผลสำเร็จของงานโดยอาจจะมิได้เกียรติคุณหรือรางวัลระดับเกียรติต่างๆ ตามสมควรเพื่อให้พระสอนศีลธรรมเกิดกำลังใจและแรงมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ ในด้านลักษณะของงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจะส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น หรือมีการอบรมเสริมความรู้ในเรื่องวิทยาการใหม่ๆ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมได้นำความรู้ไปประยุกต์ปรับปรุงเพื่อใช้สร้างสรรค์แผนงานหรือแผนการสอนใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน ทำให้นั่นๆ ทำลายต่อความคิดความสามารถและที่สำคัญต้องช่วยส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้ปฏิบัติงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถ อันจะก่อให้เกิดระดับความพึงพอใจให้มากยิ่งขึ้นไปอีก อันมีผลต่อประสิทธิภาพการสอนในทางบวกเพิ่มขึ้นด้วย ในด้านความรับผิดชอบนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความไว้วางใจมอบหมายงานให้ทำอย่างมีอิสระ คอยให้คำปรึกษาแนะนำเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจแก่ พระสอนศีลธรรมเพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานด้วยความเพียรพยายามอย่างเต็มที่เต็มกำลังความสามารถ ปลุกฝังและสร้างทัศนคติที่ดีในเรื่องความรับผิดชอบต่องานหรือต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้เกิดความรักความผูกพันต่อองค์กรและงานที่ตนปฏิบัติ และเกิดความภาคภูมิใจพึงพอใจในการปฏิบัติงานในระดับสูงยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลให้ระดับประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยจำเพาะที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม เช่น ค่าตอบแทน(นิยัต) สภาพแวดล้อมในการทำงาน การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง นโยบายสำหรับส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

เป็นต้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรมให้มีความพึงพอใจ อันจะส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้นตามไปด้วย

2. ควรศึกษาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในพื้นที่หรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพกว้างขึ้น

3. ควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลอื่นๆ เสริม เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. 2550. *คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประเสริฐ วิเศษกิจ. 2542. *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรฝ่ายมัธยม*. งานวิจัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พนัส หันนาคินทร์. 2524. *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พระกฤษฎา ทองจุด. 2549. *การศึกษาของค้ประกอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- พระมหาขวัญชัย บุตรพรม. 2555. *ความพึงพอใจของครูพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาลัย ศาสนศาสตร์ยโสธร.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม, มจร. 2554. [ออนไลน์]. *เว็บไซต์เผยแพร่ผลงานสำนักงานพระสอนศีลธรรม*.

แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net/new/>. [10
กุมภาพันธ์ 2556]

วชิร ภูมิมา. 2550. *คุณธรรมนำความรู้ ขับเคลื่อน
การศึกษาแก้วิกฤติชาติ*[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
[http](http://learners.in.th/blog/wpumma30/19095)
://learners.in.th/blog/wpumma30/19095, [22
เมษายน 2555.]

วิจิตร ศรีสอาน. 2549. *การปฏิรูปการศึกษาไทย*[สไลด์พาว
เวอร์พอยต์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช
,นนทบุรี.แหล่งที่มา:
[http://www.moe.go.th/websm/news_dec06/](http://www.moe.go.th/websm/news_dec06/news_dec405.htm)
[news_dec405.htm](http://www.moe.go.th/websm/news_dec405.htm),[3 พฤษภาคม 2555]

สรายุติ จันทรัตน์. 2544. *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
ของครูโรงเรียนจุฬารามณ์วิทยาลัย*.วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.

สุนน อมรวิวัฒน์. 2533. *สมบัติพิพการศึกษไทย*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

References

Armonwivat, S. 1990. *SombatThip Thailand
Education*. Bangkok: Chularongkorn
University. (in Thai)

Best, J. 1977. *Research in Education. 3rd ed.*
Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall,
Inc.

Bootprom, M. 2012. *The Satisfaction of Baddish
Monk Teacher who teaching in School,
Amphoe Meuang, Yasothon Province*.
Master of Education Thesis, Mahamakut
Buddhist University. (in Thai)

Chunsee, S. 2001. *The Satisfaction of Chulaporn
Teacher College*. Online. Master of Education
Thesis, Rajabhat Nakhon Si Thammarat
University. (in Thai)

Cohen, J. 1988. *Statistical Power Analysis for the
Behavior Sciences (2nd ed)*. Hillsdale NJ:
Lawrence Erlbaum.

Cronbach, L. J. 1970. *Essentials of Psychological
Testing 3 nd*. New York: Horper and Row
Department of Religious Affairs. 2007. *Ministry of
Culture. Manual of Baddish Monk Teacher
who teaching in Moral Project in School*.
Bangkok: The Express Transformation
Organization of Thailand. (in Thai)

Frederick, H. et al. 1959. *The Motivation of work*.
New York: John Wiley & Sons.

Hoy, W.K. and C. G. Miskel. 1994. *Education
Administration: Theory Research and
Practice*. New York: McGraw Hill.

Hunnasin, P. 1999. *The Principle of School
Administration*. Bangkok: Wanttana Panit.
(in Thai)

Krejcie, R.V., and D.W. Morgan. 1970. *Determining
sample size for research activities*.
*Educational and Psychological
Measurement*, 30(3), 608.

Phumma, W. 2007. Moral leads to Knowledge to
push Education to solve National Crisis.
Online. [http](http://learners.in.th/blog/wpumma30/19095)
://learners.in.th/blog/wpumma30/19095,, 22
April 2012(in Thai)

Srisa-an, W. 2006. Thailand Education Reform.
Sukhothai Thammathirat Open University.
Online.
[http://www.moe.go.th/websm/news_dec06/n](http://www.moe.go.th/websm/news_dec06/news_dec405.htm)
[ews_dec405.htm](http://www.moe.go.th/websm/news_dec405.htm), 3 May 2012. (in Thai)

The Office of Moral Teaching Buddhist Monk,
Mahamakut Buddhist University. 2011. Online.

<http://www.krupra.net/new/>, 10 February

2013. (in Thai)

- Tongjood, K. 2006. *The Study of Satisfaction Factors in Baddish Monk Teacher who teaching in Moral Project in School*. Bangkok: Wanttana Panit. (in Thai)
- Wisetskij, P. 1999. *The satisfaction of Student Parents to Edcaution Management, Srinakharunwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary)*. Research of Srinakharunwirot University Prasarnmit Demonstration School. (in Thai)
- Wonganutararoj, P. 1992. *Academic Mannament*. Bangkok: Optional Media Centre Bangkok. (in Thai)